

УДК 347.1

**ФОРМИ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ
ЖИТЛОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА****Ольга АВРАМОВА**кандидат юридичних наук, доцент,
провідний науковий співробітникНауково-дослідний інститут приватного
права і підприємництва імені академіка
Ф. Г. Бурчака НАПрН України (Київ)<https://orcid.org/0000-0002-1941-9894>

Стаття присвячена визначенню форм систематизації житлового законодавства. Необхідність систематизації житлового законодавства обумовлена застарілістю житлових нормативно-правових актів, їх розпорошеністю, безсистемним внесенням змін у житлово-правові акти, проблемністю у правозастосуванні архаїчних актів житлового законодавства. Тому метою статті є визначення та характеристика форм систематизації житлового законодавства. Наголошено, що система житлового законодавства – це цілісна, взаємодіюча єдність нормативно-правових актів, які об'єднуються задля регулювання житлових відносин, що спрямовані на задоволення житлової потреби, організацію відносин управління житлового фонду та житлово-правового ланцюга задоволення житлової потреби. Встановлено, що відносини із будівництва житла варто розглядати як частину житлово-правового ланцюга забезпечення житлової потреби. Внаслідок цього відносини із будівництва житла доцільно співвідносити з житловим законодавством, яке врегульовує питання достатності/адекватності житла, що закладається при будівництві житла. Сформульовано міркування, що житлове законодавство, з часом, може стати частиною законодавства про нерухомість, яке буде охоплювати ланцюги відносин у сфері житлової, нежитлової/комерційної, промислової/виробничої нерухомості, які мають матеріальний базис у вигляді цілісного

UDC 347.1

**FORMS OF HOUSING
LEGISLATION SYSTEMATIZATION****Avramova, Olga**Candidate of Legal Sciences, Associate
Professor, Leading ResearcherAcademician F.H. Burchak Scientific Research
Institute of Private Law and Entrepreneurship
of the NALS of Ukraine (Kyiv)

The article is dedicated to defining the forms of systematization of housing legislation. The need for systematization of housing legislation is due to the obsolescence of housing regulations, their dispersion, lack of systematic approach when amending housing legal acts, and problems with the application of archaic acts of housing legislation. Therefore, the purpose of the article is to identify and characterize the forms of systematization of housing legislation. It is emphasized that the system of housing legislation is a coherent, interacting unity of normative legal acts that are combined to regulate housing relations aimed at satisfying the housing need, organizing relations in the management of the housing fund, and the housing legal chain of satisfying the housing need. It has been established that relations with housing construction should be considered as part of the housing legal chain of meeting the housing need. As a result, relations with housing construction should be correlated with housing legislation, which regulates the sufficiency/adequacy of housing laid down in housing construction. The reasoning is formulated that over time, housing legislation may become part of real estate legislation, which will cover chains of relations in the field of residential, non-residential/commercial, industrial/production real estate, which have a material basis in the form of an integral real estate market. It has been determined that despite the significant share of private

ринку нерухомості. Визначено, що незважаючи на значну частку приватноправових житлових відносин, не можна оминути існування суто вертикальних житлових відносин, зокрема це організаційно-правові відносини (управління, збереження житлового фонду), процедурно-правові відносини (виселення, вселення). Особливість житлово-правових вертикальних відносин полягає в тому, що в них закладено елемент імперативності. Запропонована гіпотеза, що над приватним та публічним правом виникає симбіоз правових норм задля врегулювання різних систем суспільних відносин, зокрема житлових. Розкрито комплексність та складність житлового законодавства. Так, складність житлового законодавства полягає у тому, що частину житлових відносин врегулюється на рівні індивідуально-правових актів, актів органів місцевого самоврядування, а нормативно-правові акти містять лише загальні засади відповідного регулювання. Проаналізовані форми систематизації житлового законодавства та наголошено, що в межах моделювання кодифікації житлового законодавства, можливо пропонувати наступні варіанти кодифікованих актів: Житлового кодексу України; Житлово-комунального кодексу; Кодексу України про нерухомість.

Ключові слова: житлове законодавство, житлова потреба, систематизація, галузь законодавства, кодифікація

Удосконалення житлового законодавства є однією із актуальних тематик науково-практичної правничої діяльності. В сучасних умовах державотворення, саме цим напрямом опікується Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. Зокрема, в межах Проекту Ради Європи «Сприяння розробці житлових рішень для осіб, постраждалих від війни в Україні» відбувається дискурс щодо актуалізації житлового законодавства України та розробки Закону України «Про основні засади житлової політики» [1]. На рівні наукових досліджень вчені постійно звертають увагу на нагальність оновлення житлового законодавства. Так, М.К. Галянтич вказує, що для житлового права в Україні характерна повна законодавча невизначеність, що виявляється у наявності великої кількості відсилюючих норм та норм, які втратили регулюючий вплив [2, с. 22]. О.О. Кармаза зазначає, що за нинішнього розвитку суспільних відносин щодо житла, норми Житлового кодексу України не можуть забезпечити належне правове регулювання такої вагомої соціальної сфери, як житлової [3, с.102]. Т.М. Тилик також констатує, що сучасне житлове законодавство, ядром якого виступає Житловий кодекс України, значною мірою застаріло і не відповідає нинішньому рівню розвитку житлових відносин [4, с.123]. У правозастосовній практиці, вже не один рік, постає

housing relations, the existence of purely vertical housing relations cannot be ignored, in particular, these are organizational-legal relations (management, preservation of the housing fund), procedural-legal relations (eviction, accommodation). The peculiarity of vertical housing legal relations lies in the fact that they incorporate an element of imperativeness. The hypothesis is proposed that over private and public law, there is a symbiosis of legal norms to regulate various systems of social relations, including housing ones. The complexity and intricacy of housing legislation are revealed. Thus, the complexity of housing legislation lies in the fact that part of the housing relations is regulated at the level of individual legal acts, acts of local self-government, while normative legal acts contain only general principles of the respective regulation. The forms of systematization of housing legislation are analyzed, and it is emphasized that within the modeling of codification of housing legislation, the following options for codified acts can be proposed: Housing Code of Ukraine; Housing and Communal Code; Code of Ukraine on Real Estate.

Keywords: housing legislation, housing need, systematization, branch of legislation, codification

питання щодо модернізації житлового законодавства, зосібна стосовно оновлення змісту процедури вселення та виселення, забезпечення житлових прав ін. Враховуючи застарілість житлових нормативно-правових актів, їх розпорошеність, безсистемні зміни у житлово-правові норми, проблемність правозастосування архаїчних актів житлового законодавства, доцільним є визначення впорядкування житлово-правових актів, приведення їх у єдину узгоджену систему.

Метою статті є визначення та характеристика форм систематизації житлового законодавства. Для досягнення мети поставлені завдання: з'ясувати особливості житлового законодавства; розкрити форми систематизації житлового законодавства; виявити найбільш влучні нормативно-правові конструкції модернізації житлового законодавства. Методологію дослідження складає сукупність загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, зокрема діалектичний метод, метода налізу та синтезу, правового моделювання, формально-юридичний метод.

Житлове законодавство є частиною системи українського законодавства, якому притаманна власна структура, обумовлена способом зв'язку між її елементами [5, с. 82]. У юридичних джерела найбільш поширеною є позиція, що структурно організація системи законодавства поділяється на вертикальну та горизонтальну. Так, вертикальна (ієрархічна) структура передбачає розташування в системі законодавства всіх нормативно-правових актів залежно від їх юридичної сили. Горизонтальна (галузева) структура означає утворення галузевих нормативно-правових актів та інститутів законодавства відповідно до предмета правового регулювання [6, с. 46, 47]. У ієрархічній структурі зв'язки залежать від юридичної сили нормативно-правового акту, коли за горизонтальною структурою зв'язки виражають просторову упорядкованість, погодженість елементів, їх взаємодію по горизонталі [7, с. 272]. Незважаючи на структурованість, законодавство постає у цілісної, органічної, самоорганізуючої системі, що забезпечується взаємозв'язками та ієрархіями нормативно-правових актів [8, с. 35].

Враховуючи юридичну технологію утворення структури законодавства, варто констатувати, що структурної диференціації житлового права, як на рівні системи житлового права, так і системи житлового законодавств чітко не встановлено. Таке положення обумовлено відсутністю науково виваженого та визнаного концепту місця житлового права як в системі права, так і в системі законодавства України, складністю правової природи житлово-правових явищ, змістовного оновлення предмету правового регулювання ін. При цьому, виявлення системи житлового законодавства має теоретико-прикладне значення, коли як визначення системи житлового права має теоретичне спрямування. Проблемність посилюється і тим, що внаслідок відсутності концепції модернізації житлового законодавства відбулась втрата координаційних та субординаційних зв'язків між нормативно-правовими актами житлового законодавства.

Варто підкреслити, що система житлового законодавства є цілісною, взаємодіючою єдністю нормативно-правових актів, які об'єднуються задля регулювання житлових відносин, що спрямовані на задоволення житлової потреби, організацію відносин управління житлового фонду та житлово-правового ланцюга задоволення житлової потреби. До житлових правовідносин варто відносити відносини щодо: 1) набуття права на житло; 2) здійснення проживання у житлі; 3) споживання житлово-комунальних послуг; 4) управління житловим фондом, включаючи управління багатоквартирним будинком; 5) забезпечення недоторканності житла; 6) самоізоляції у житлі; 7) інформації стосовно житла та житлових прав; 8) матеріально-технічного забезпечення житлової сфери (відносини з будівництва, реконструкції та ремонту житла, надання житлово-комунальних послуг); 9) захисту житлових прав [9, с. 48]. Звернемо увагу, що в науці сформовані різні позиції щодо житлових правовідносин, як предмету житлового законодавства. На думку М.К. Галянтича спеціальне житлове законодавство має встановлювати специфіку та особливості здійснення права власності на житло; користування житлом власником та членами його сім'ї; дотримання прав не власників при переході права власності на житло; особливості користування загальним

майном співвласників житла; встановлення відповідності будівель житловим; спільне утримання жилих приміщень та управління багатоквартирними будинками; особливості створення та діяльності житлових, житлово-будівельних кооперативів, товариств співвласників житла тощо [10, с. 28]. З наведеним можна погодитися, адже частково. Так, специфіка та особливості здійснення права власності на житло не можуть бути віднесені до предмета житлового законодавства, оскільки право власності на житло врегульовано нормами цивільного права та є предметом цивільного права. Підкреслимо, що у предмет житлового права включаються правовідносини щодо проживання у житлі, які доцільно відмежовувати від правовідносин власності на житло.

Система житлового законодавства є зовнішньою формою житлового законодавства, для неї властива вертикальна структура нормативно-правових норм. Із загального теоретичного погляду на структуру законодавства, житлове законодавство має і властивості горизонтальної (галузевої) структури, що врегульовує відносини із задоволення житлової потреби. Наскільки ця система є цілісною та стабільною – настільки тісний взаємозв'язок між її структурними елементами, настільки визначається ефективність дії правового механізму, що впливає на формування та розвиток суспільних відносин [11, с. 43].

Загальні положення щодо системи житлового законодавства встановлені у ст. 3 Житлового кодексу України: «Житлові відносини в Україні регулюються Конституцією України, цим Кодексом та іншими актами законодавства України. Відносини, пов'язані з будівництвом житла, регулюються відповідним законодавством України» [12]. Аналіз цієї норми дозволяє зробити висновки щодо: 1) відсутності концептуального та диференціального підходу до системи житлового законодавства на рівні діючого Житлового кодексу; 2) намагання законодавця розмежувати житлове та будівельне право. Стосовно останнього зазначимо, що Є.О. Харитонов та О.І. Харитонova звертають увагу на те, що слід розрізнити будівельні відносини із забезпечення житлом та містобудівельне право, що є комплексною галуззю законодавства [13, с. 20]. Наведену позицію дослідників варто підтримувати, оскільки житлове будівництво може розглядатися як: 1) господарська діяльність, що має елемент публічності обумовлений правилами містобудування; 2) як частина житлово-правового ланцюга забезпечення житлової потреби. Житлово-правовий ланцюг задоволення житлової потреби може розглядатися у вузькому та широкому розумінні. Житлово-правовий ланцюг забезпечення житлової потреби, у широкому розумінні, передбачає увесь цикл її задоволення починаючи із створення житла і завершуючи набуттям права на житло і проживання в ньому (взаємно поєднані види діяльності в житловій сфері). У вузькому розумінні, це система правовідносин, що складається при забезпеченні житлової потреби конкретної особи [14, с. 93]. Отже, якщо відносини із будівництва житла розглядати як частину житлово-правового ланцюга забезпечення житлової потреби, то ці відносини доцільно також співвідносити і з житловим законодавством, яке врегульовує питання достатності/адекватності житла, що закладається при будівництві житла. В цілому ж можна припустити, що житлове законодавство, з часом, може стати частиною законодавства про нерухомість, яке буде охоплювати ланцюги відносин у сфері житлової, нежитлової/комерційної, промислової/виробничої нерухомості, які мають матеріальний базис у вигляді цілісного ринку нерухомості.

Визначення перспективних напрямів систематизації житлового законодавства не може обійти питання щодо правової природи житлово-правового регулювання. В житловому законодавстві, як в комплексній галузі, відбувається поєднання регулювання приватноправових та публічно-правових відносин. Так, набуття права на житло має приватноправову природу, а ось управління житловим фондом тяжіє до публічно-правових відносин. Крім того, проблемність поєднання засад приватного та публічного права у житловому праві обумовлено різновекторністю інтересів, що задовольняються. При задоволенні житлової потреби може виникати конкуренція між задоволенням публічного інтересу, спрямованого на соціальне житлове забезпечення, та приватного інтересу, який спрямований на використання житла для власних потреб власника житла. Отже, правове регулювання житлових відносин має подвійну природу, що впливає з його зв'язку з еконо-

мічною системою, а також із суспільним добробутом [15, с. 10,11].

На таке поєднання різних відносин, за своєю правовою природою, звертають увагу І. Домурат і Ш. Мак. Дослідники зазначають, що поширення іпотечного кредитування у всьому світі призвело до переходу до більшої залежності від приватних ринків, що тягне за собою зміну типів юридичних операцій щодо житла. Публічні правовідносини все більше замінюються приватними правовідносинами. При цьому, публічні, вертикальні правовідносини, виникають між фізичною та юридичною особами, яким відповідний державний орган доручив надання житла, включаючи безпосереднє надання житла через державу або суб'єкт під значним громадським контролем. У приватних правовідносинах житло надають приватні орендодавці або воно отримується за допомогою іпотечного кредитування [16, с. 1191]. Водночас, незважаючи на значну частку приватноправових житлових відносин, не можна оминати існування суто вертикальних відносин, зокрема це організаційно-правові відносини (управління, збереження житлового фонду), процедурно-правові відносини (виселення, вселення). Особливість житлово-правових вертикальних відносин полягає в тому, що в них закладено елемент імперативності. Наприклад, відсутність волі сторін, має прояв у правовідносинах щодо управління багатоквартирними будинками, споживання житлово-комунальних послуг, виконання умов договору соціального найму житла.

Незважаючи на різноманіття житлово-правових відносин, вони спрямовуються на задоволення житлової потреби, яка поєднує соціально-економічний інтерес, та орієнтовані на задоволення первинної потреби людини у житлі. Первинність потреби людини у житлі може вказувати на те, що як публічний інтерес, так і приватний інтерес у житловій сфері має єдине спрямування – задовольняти житлову потребу. Внаслідок цього, можна висунути гіпотезу щодо недоцільності розмежування права на публічне та приватне, зокрема у житловій сфері, оскільки державна житлова політика завжди спрямована на забезпечення права на житло, а її об'єктом виступають житло та житлові правовідносини. Це вказує на симбіоз приватних та публічних засад при формування та реалізації житлової політики. Гіпотетичне над приватним та публічним правом виникає симбіоз правових норм задля врегулювання різних систем суспільних відносин. На сьогодні, є доцільність у симбіотичному розумінні та правовому регулюванні реальних та віртуальних систем суспільних відносин; поєднанні соціального та економічного інтересу в житловій сфері. При симбіотичному правовому регулюванні первинним є людина, її інтерес. Первинність інтересу людини простежується і у тому, що інструментарій приватного права все більше поширюється в юридичній техніці, сталому праворозумінні. І це, перш за все, обумовлено тим, що в межах приватного права первинним є приватний інтерес суб'єкта. Можна запропонувати міркування, що сучасне право повинно спрямовуватися виключно на забезпечувальну функцію по відношенню до людини. Людина стає центром правоутворення, а держава лише сферою існування людини. Ретроспективно склалось так, що при поділі права на приватне та публічне відбувається розмежування інтересів (людини та держави), а ось у сучасному суспільстві виникає потреба визначати один інтерес – інтерес людини, яка, в межах четвертого покоління прав людини, має право вибору щодо обрання із декількох варіантів правомірної поведінки та юридичного обов'язку. При цьому, права, інтереси однієї людини повинні з повагою співвідноситися з правами та інтересами іншої людини.

Водночас, сталим підходом є визначення житлового законодавства як комплексної галузі. Утворення комплексних галузей зумовлено взаємовпливом приватного і публічного права, що знаходить свій прояв у виникненні галузей права, які мають змішану (комплексну) природу [17, с. 217]. Комплексні галузі законодавства виникають із сполучення норм інших галузей [18, с. 14]. Житлове законодавство має власне ядро нормативно-правових актів, що може вказувати на поступове його перетворення у спеціальну галузь законодавства. Особливість житлового законодавства полягає не лише в його комплексності, а і в складності. Складність житлового законодавства має прояв у тому, що частина житлових відносин врегульовується на рівні індивідуально-правових актів, актів органів місцевого самоврядування, а нормативно-правові акти містять лише загальні засади відповідного регулювання. Наприклад, відносини

щодо набуття права на службове житло, його використання можуть регламентуватися на рівні: локальних актів юридичних осіб, установ та організацій; актів органів місцевого самоврядування; нормативно-правових актів.

На сучасному етапі, актуальним питанням є обрання форми систематизації житлового законодавства. Систематизація законодавства – це різновид правової діяльності, що здійснюється уповноваженими суб'єктами щодо впорядкування нормативно-правових актів у певну науково обґрунтовану систему задля зручності користування ними на практиці, усунення можливих суперечностей, прогалин, можливості вчасно знаходити й правильно тлумачити необхідні правові норми, що має форми обліку, інкорпорації, консолідації, кодифікації [19, с. 19]. У Положенні про порядок здійснення обліку та систематизації законодавства в органах та установах юстиції України, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 15.04.2004 р. № 31/5 закріплено, що «систематизація законодавства – засіб реформування, упорядкування законодавства, зведення його до певної внутрішньо узгодженої системи. За допомогою систематизації усуваються недоліки, повтори, застарілі норми тощо. Це процес зведення актів законодавства до єдності шляхом внутрішньої та зовнішньої обробки їх змісту» [20]. Виходячи з наведеного, систематизація житлового законодавства може розглядатися як: 1) цілеспрямована правоутворююча діяльність науковців та практикуючих правників щодо моделювання, вдосконалення та впорядкування законодавства; 2) засіб упорядкування структури житлового законодавства у формі обліку, інкорпорації, консолідації, кодифікації.

Облік законодавства – це діяльність, пов'язана зі збиранням, фіксуванням, класифікацією, зберіганням, підтриманням у контрольному (актуальному) стані нормативно-правових актів, а також наданням інформації про них, що може здійснюватися як органами публічної влади, так і іншими суб'єктами (підприємствами, установами та організаціями, фізичними особами) [21, с. 145, 146]. Ця форма систематизації житлового законодавства передбачає автоматизоване фіксування актів державних органів або органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій. За необхідністю може відбуватися їх обробка та розміщення за певною системою (хронологічною, алфавітною, предметною). Облік може відбуватися у паперовій, електронній або змішаній формі. Варто підкреслити, що внаслідок складності житлового законодавства, сучасний облік житлового законодавства, зокрема за допомогою відповідної інформаційно-комунікаційної системи, може створити підґрунтя для більш вдалого правозастосування. Близькою формою до обліку є інкорпорація, що передбачає діяльність пов'язану із розміщенням нормативно-правових актів повністю чи частково в тому чи іншому порядку. Водночас, можна стверджувати, що інкорпорація є недостатньо ефективною для систематизації сучасного житлового законодавства, оскільки розробка збірника житлових законів є недоцільною, бо не має практичного розв'язання завдання щодо систематизації розпорошених житлово-правових актів. Крім того, нормативно-правові акти житлового законодавства потребують і переробки змісту правових норм внаслідок зміни фактичних відносин. Тому впорядкування житлового законодавства доцільніше здійснювати за допомогою консолідації та/або кодифікації.

Під консолідацією розуміється певний вид правотворчості, у ході якого створюється новий нормативно-правовий акт. При цьому, нормативно-правові акти, які були консолідовані, втрачають чинність, що дозволяє зменшити кількість нормативно-правових актів [22, с. 12]. В межах використання цієї форми систематизації щодо житлового законодавства можна запропонувати прийняття Закону України «Про забезпечення житлових прав», який би об'єднав би наступні Закони України: «Про житловий фонд соціального призначення», «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків», «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку». Консолідація як форма систематизації житлового законодавства має логіку та надає можливість зменшити розпорошеність нормативно-правових актів житлового законодавства.

Влучною формою систематизації житлового законодавства є кодифікація. Це особливий вид систематизації законодавства, який передбачає впорядкування законодавчого матеріалу, спрямоване на його переробку шляхом виключення повторів, протиріч, усунення прогалин,

зміни характеру і спрямованості матеріалу тощо [19, с. 18]. Загалом, кодифікація є вищою формою систематизації та правотворчості [7, с. 34]. В межах кодифікації, доцільно розробляти декілька моделей кодифікованих актів щодо регулювання житлових відносин. Так, можливо пропонувати наступні варіанти кодифікованих актів: Житловий кодекс України; Житлово-комунальний кодекс; Кодекс України про нерухомість. На думку М.К. Галянтича, новий Житловий кодекс не повинен відтворювати норми ЦК України [24, с. 88; 25]. Водночас, в межах житлово-правового кодифікованого акту доречно визначити правове регулювання відносин щодо: зобов'язань, що виникають при будівництві житла, переведення придатних для проживання жилих квартир у нежилі, правовий режим ЖБК та товариств співвласників багатоквартирного жилого будинку, особливості цивільно-правової відповідальності власників і користувачів квартир (будинків), управління житловим фондом, розмежування комерційного, соціального і некомерційного найму тощо [10, с. 37]. Погоджуючись з наведеною позицією, зазначимо, що кодекс може систематизувати розпорошені нормативно-правові акти житлового законодавства.

Підсумовуючи можна означити, що тематика систематизації житлового законодавства є нагальною та перспективною для подальших наукових розвідок та правоутворення. Визначено, що систематизація житлового законодавства може розглядатися як: 1) ціле-спрямована правоутворююча діяльність науковців та практикуючих правників щодо моделювання, вдосконалення та впорядкування законодавства; 2) засіб упорядкування структури житлового законодавства у формі обліку, інкорпорації, консолідації, кодифікації. Найбільш влучно формою систематизації житлового законодавства є кодифікація. При здійсненні систематизації житлового законодавства необхідно враховувати, що воно є комплексним та складним. Первинним у процедурі удосконалення житлового законодавства, повинно стати концептуальне оновлення житлової політики (на рівні нормативно-правового акту), яка має містити засади житлового законодавства, напрями задоволення житлової потреби, особливості правового забезпечення житлово-правового ланцюга задоволення житлової потреби.

Посилання:

1. Наталія Козловська: Працюємо над удосконаленням житлової політики. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/nataliia-kozlovska-pratsuiemo-nad-udoskonalenniam-zhytlovoi-polityky>
2. Галянтич М.К. Проблеми існування житлового права в Україні. Проблеми цивільного права та процесу : тези доп. Учасників наук.-практ. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна, Харків, 24 трав. 2019 р. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Харків. обласний осередок Всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів України». Харків : ХНУВС. 2019. С. 22-27
3. Кармаза О.О. Прийняття нового Житлового кодексу України – один із способів подолання прогалин житлового законодавства. Наука і вища освіта: тези доповідей учасників. XVIII Міжнародна наукова конференція студентів і молодих вчених. Запоріжжя, 22-23 квітня 2010 р.: у 4 т./ Класичний приватний університет. Запоріжжя: Вид-во КПУ, 2010. Т. 2. С. 102
4. Тилик Т. М. Основні категорії житлових спорів, що розглядаються в судовому порядку. Приватне право і підприємництво. Збірник наукових праць. 2009. Вип. 8. С. 123-126
5. Сидор В. Співвідношення системи земельного права і системи земельного законодавства України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2011. № 86. С. 81-84
6. Риндюк В. І. Системність як властивість змісту законодавства. Київський часопис права. 2022. № 1. С. 45-51. <https://doi.org/10.32782/klj/2022.1.7>
7. Суходубова І.В. Системні властивості законодавства та його співвідношення із системою права. Економічна теорія та право. 2015. № 1 (20). С. 268-279
8. Дашковська О.Р. Системність законодавства як його конститутивна ознака. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. 2013. Вип. 6-2(1). С. 34-37хн
9. Аврамова О.Є. Житлові правовідносини: окремі проблеми класифікації. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів, викладачів закладів вищої освіти та практичних працівників різних сфер юридичної діяльності «Правовий дискурс». Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ. (12. 10.2023 р., м. Черкаси). Черкаси. 2023. С. 48-50
10. Галянтич М.К. Проблеми адаптації законодавства України в житловій сфері до норм країн Єв-

ропейського союзу. *Ius Privatum*. 2017. № 2. С. 26-40

11. Подковенко Т.О. Система законодавства України: стан та шляхи вдосконалення. Підприємництво, господарство і право. 2005. № 9. С.40-45

12. Житловий кодекс України постанова Верховної Ради Української РСР від 30 червня 1983 р. № 5465-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>

13. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Містобудівне право у системі юридичних категорій. Будівельне право: проблеми теорії і практики: зб. наук. праць / Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт.; редкол.: П.М. Куліков. Київ; Тернопіль: Економічна думка, 2018. Друга наук. практ. конф., Київ, 6 грудня 2018 р. С. 17-22

14. Аврамова О.Є. Житлово-правовий ланцюг забезпечення житлової потреби. Актуальні проблеми юридичної науки. Політико-правові передумови європейської та євроатлантичної інтеграції України: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять другі осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 13 жовтня 2023 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, С. 91-93

15. Маслов В.П. Радянське житлове право. Київ: Вища школа, 1973. 175 с

16. Domurath I., Mak C. Private Law and Housing Justice in Europe. *The Modern Law Review*. 2020. Vol. 83, Issue 6. P.1133-1385

17. Дронів Б.М. Змішані галузі як результат взаємовпливу приватного і публічного права. Форум права. 2011. № 4. С. 213-218

18. Дуднік Р.М. Співвідношення галузі права та галузі законодавства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. 2015. Вип. 32. Т. 1. С. 11-16

19. Борщевський І.В. Теоретичні основи систематизації законодавства. Вісник ОНУ. 2007. Том 12, випуск 12. С. 14-20

20. Про затвердження Положення про порядок здійснення обліку та систематизації законодавства в органах та установах юстиції України : Наказ Міністерства юстиції України від 15.04.2004 р. № 31/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v31-5323-04#Text>

21. Риндюк В., Гришко О. Облік законодавства як діяльність з упорядкування інформації про законодавство. *Юридичний вісник*. 2020. № 2. С. 145-150. <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.1716>

22. Безуса Ю.О. Консолідація як форма систематизації законодавства: теоретико-правовий аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2017. Випуск 43. Том 4. С. 9-13

23. Амеліна А.С., Філоненко М.С., Левчук П.Р. Кодифікація цивільного законодавства: поняття та сутність. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 2. С. 32-34.

24. Галянтич М.К. Актуальні питання розвитку житлового законодавства. Актуальні проблеми цивільного; житлового та сімейного законодавства: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.; присвяч. пам'яті В.П. Маслова; 25 лют. 2011 р. / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». Харків: Кроссроуд; 2011. С. 88-91.

25. Галянтич М.К. Проблеми адаптації законодавства України в житловій сфері до норм країн Європейського Союзу. *Ius Privatum*. 2017. № 2. С. 26-40.

Статтю було подано	04.03.2024	The article was submitted
Статтю було доопрацьовано	05.03.2024	The article was revised
Статтю було прийнято	12.03.2024	The article was accepted